Bijlage 1: stand van zaken vastgoedmaatregelen
Deze bijlage bevat een korte beschrijving van de voortgang van de verschillende maatregelen uit het Herbeleggingsplan Vastgoed Defensie en de vastgoedmaatregelen uit de nota *In het belang van Nederland*. Eerst komen de maatregelen aan de orde waarover bijzonderheden te melden zijn. Daarna volgt een lijst van maatregelen die op schema liggen en waarover geen bijzonderheden te melden zijn. Ten slotte volgt een lijst van voltooide en vervallen maatregelen.

Regio Den Haag (Cimic Centre of Excellence)
De verhuizing van het *Cimic Centre of Excellence* (CIMIC CoE) van de tijdelijke huisvesting in het voormalige pand van het Instituut Defensie Leergangen (IDL) in Den Haag naar het nieuwe pand in Den Haag is vertraagd en staat nu in het tweede kwartaal van 2018 gepland. Dit is ruim twee jaar later dan oorspronkelijk gepland. De reden voor de vertraging is dat de uitwerking van de behoefte en de noodzakelijke aanpassingen van het pand meer tijd kosten dan was voorzien.

Herbelegging opslag (reductie 20%)
De grote diversiteit aan projecten binnen deze maatregel zorgt ervoor dat de voorbereidingen een jaar langer duren dan was voorzien. De uiteindelijke besparing van
€ 6,45 miljoen per jaar zal nog steeds in 2023 worden bereikt.

Regio Utrecht herbelegging Kromhoutkazerne
In mijn brief van 15 april jl. (Kamerstuk 2016Z07818) heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken van het voorgenomen besluit het Haagse deel van de DMO naar de Kromhoutkazerne te verhuizen.

Belegging objecten Breda
Het herhuisvesten van eenheden in Breda ligt op schema. Er is alleen nog geen definitief plan opgesteld voor de verplaatsing van het resterende deel van de Defensie Paraschool. Verplaatsing kan niet meer in 2017 worden gerealiseerd. Het zuidelijke deel van de Seeligkazerne kan daardoor niet eerder dan in 2018 worden afgestoten. Het noordelijke deel van de kazerne wordt dit jaar al ontruimd zodat afstoting in 2017 mogelijk is.

Ontwikkeling Marine Etablissement Amsterdam (MEA)
In de vorige rapportage werd de overdracht van een tweede terreindeel aan de centrumzijde aangekondigd en de instelling van een openbare fietsroute door middel van een ontsluiting met een (tijdelijke) fietsbrug. Beide projecten zijn gerealiseerd. Over het onderbrengen van het Dienstencentrum Werving en Selectie (DCWS) op het MEA worden nog nadere afspraken gemaakt met de projectpartners (gemeente Amsterdam en Rijksvastgoedbedrijf).

Regio Den Helder (incl. Joost Dourleinkazerne Texel)
Er wordt momenteel gewerkt aan een aangepast integraal plan voor de huisvesting in Den Helder, inclusief de verplaatsing van de maritieme *special forces* vanuit Doorn. Het nieuwe plan moet midden 2016 gereed zijn.

Herinrichting Defensiebedrijf Grondgebonden Systemen (DBGS)
In de vorige rapportage werd gemeld dat een extern adviesbureau onderzocht of het Materieellogistiek Commando (MatlogCo) afdeling logistiek (de naam van het project dateert van vóór de reorganisatie waarbij DBGS in MatlogCo is geïntegreerd) door invoering van een ander logistiek systeem doelmatigheidswinst kan behalen. Dat blijkt het geval te zijn. Het verbeterde logistieke concept zal eind 2016 gereed zijn. Op grond van de aansluitende herstart van de projectontwikkeling van het opslaggebouw, blijft de voorziene ingebruikname in 2021 gehandhaafd.

Reorganisatie materieellogistieke eenheden (MatlogCo afdeling techniek)
De Kamer is over dit project geïnformeerd door middel van een brief van 28 oktober 2015 (Kamerstuk 2015Z19992). In deze brief is gemeld dat Defensie en het RVB afspraken zullen maken met het ministerie van Financiën over het opstellen van een *Public Private Comparator* (PPC) voor de tweede fase van dit project. Gesprekken hierover zijn gaande.

Herbestemmen/afstoten post De Peel te Vredepeel
In de vorige rapportage is gemeld dat de voormalige KMar-post De Peel zou worden gebruikt voor de huisvesting van de KMar-Recherche Den Bosch. Huisvesting van de Recherche-eenheid blijkt echter ook mogelijk in een pand op vliegbasis Eindhoven. Deze locatie sluit beter aan bij het werkveld van deze eenheid. De herbestemming van het pand De Peel wordt nog onderzocht.

Afstoten POMS Eygelshoven
In mijn brief van 2 februari jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over het besluit van het kabinet om in te stemmen met een verzoek van de Verenigde Staten om materieel van een *U.S. Armored Brigade Combat Team* op te slaan op de voormalige Amerikaanse *Prepositioned Organizational Materiel Storage* (POMS) *site* in Eygelshoven (Kamerstuk 33 763, nr. 94). Door dit besluit is het afstoten van Eygelshoven niet meer aan de orde. Met de Amerikanen zullen afspraken worden gemaakt over het gebruik van de locatie en de verdeling van kosten. De gevolgen van deze afspraken voor de exploitatieopbrengst zijn daarom nu nog niet bekend. In de volgende voortgangsrapportage wordt hierover meer duidelijkheid verwacht.

Bedrijfsgroep Transport Amsterdam en Militaire Post Organisatie
Het RVB werkt het project voor het aanpassen van een bestaand pand op Camp New Amsterdam voor de huisvesting van de Werkeenheid Amsterdam van de Bedrijfsgroep Transport (de huidige Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO)) en de Militaire Post Organisatie (MPO) uit. Dit vergt meer tijd dan voorzien. Het aanpassen van de bestaande bouw loopt daardoor vertraging op en de ingebruikname schuift, zoals in de vorige rapportage gemeld, met een half jaar op naar eind 2017.

Een ander onderdeel van deze maatregel betreft de verplaatsing van DVVO mobilisatiecomplex Harskamp. Deze eenheid zal worden verplaatst naar de

nieuwbouw van het movermagazijn in Soesterberg. De besparing die met dit deel samenhangt, treedt pas op in 2022, nadat de nieuwbouw gereed is.

Defensie Gezondheidszorgorganisatie (DGO)
Over de reorganisatie van de militaire gezondheidszorg (eerstelijnsgezondheidszorg) is inmiddels overeenstemming bereikt met de vakbonden. De vastgoedplannen kunnen daarom nu ook worden vastgesteld. Van de dertig vestigingsplaatsen worden er vijftien gecombineerd met een tandartslocatie. De uitvoeringsperiode voor deze maatregel is 2017 tot 2021. Uw Kamer wordt nader geïnformeerd over de behoeftestelling (DMP-A brief).

Herbelegging Instituut Defensie Geneeskundige Opleidingen (IDGO)
De nadere studie naar verplaatsing van het IDGO (het huidige DGOTC (Defensie Geneeskundig Opleidings- en Training Centrum)) van Hilversum naar Ermelo is gereed. De uitkomsten van deze studie worden op dit moment uitgewerkt, waarna in de tweede helft van 2016 over het definitieve plan zal worden besloten.

Herinrichting munitieketen
In de vorige vastgoedrapportage is gemeld dat de maatregel ‘Herinrichting van de munitieketen’ met vier jaar is uitgesteld vanwege een herziening van gewenste voorraden met het oog op de versterking van de basisgereedheid. Tijdens het algemeen overleg Vastgoed van 1 maart jl. is een nadere toelichting over deze herinrichting en vertraging toegezegd. De ‘Herinrichting van de munitieketen’ betreft twee zaken. Aan de ene kant betreft het een reorganisatie met als doel te gaan werken volgens een nieuw defensiebreed munitielogistiek concept. Deze reorganisatie wordt dit jaar voltooid. Aan de andere kant betreft het een daarmee samenhangende vastgoedoperatie om een exploitatiebesparing te behalen door het afstoten van munitielocaties. Een TNO-onderzoek naar de gewenste munitievoorraden is inmiddels voltooid. De conclusie is dat het niet nodig is eerder genomen besluiten te herzien. De toekomstige opslagcapaciteit, zoals eerder vastgesteld, is voldoende om de benodigde munitie op te slaan. Het vastgoedplan kan daarom worden voortgezet maar heeft door het opnieuw vaststellen van de benodigde capaciteit vertraging opgelopen. De vastgoedinvesteringen zijn nu voorzien voor 2019 en 2020. De eerste structurele exploitatiewinst wordt behaald vanaf 2021. Ten opzichte van de oorspronkelijke planning uit 2012 betreft het uiteindelijk een vertraging van drie in plaats van vier jaar.

Taakstelling verkleining footprint
Het strikter toepassen van de vastgoednormering zal in 2020 en volgende jaren resulteren in een taakstellende exploitatiebesparing van € 13,2 miljoen per jaar. Het te verkleinen gebouwoppervlak op bestaande defensieterreinen bedraagt 440.000 m^2. Dit komt neer op acht procent van de vastgoedportefeuille. De eerste fase van dit project die moet leiden tot een vermindering van 153.000 m^2 is in opdracht gegeven aan het RVB. De inventarisatie van de te slopen gebouwen in een tweede fase is voltooid; de geplande vermindering van acht procent zal hiermee worden behaald. De realisatie hiervan wordt momenteel voorbereid. Volgens de huidige planning zal de realisatie van deze maatregel zijn voltooid in 2020-2021.

Verplaatsen Air Operations Control Station (AOCS) luchtgevechtsleiding en luchtverkeersleiding
In de vorige rapportage werd gesteld dat vanwege de complexiteit van het verplaatsen van de luchtgevechtsleiding meer onderzoek en tijd nodig waren. Inmiddels is een nadere studie uitgevoerd die de financiële voordelen van uitplaatsing van de luchtgevechtsleiding bevestigt, maar waaruit ook naar voren is gekomen dat de met de verplaatsing gepaard gaande IT-kosten nog niet voldoende inzichtelijk zijn. Hiernaar wordt nu aanvullend onderzoek gedaan. De geplande afstoting van het AOCS in 2021 blijft vooralsnog gehandhaafd. Over de behoeftestelling voor het samenvoegen van de civiele en militaire luchtverkeersleiding op Schiphol volgt een aparte brief (DMP-A).

Vastgoedmaatregelen op schema

- Afstoten splinterlocaties;
- Afstoting Kamp Nieuw Milligen (KNM) te Uddel;
- Herbelegging van De Generaalmajoor de Ruyter van Stevenincкkazerne (RVS) te Oirschot;
- Herbelegging Ltgen Bestkazerne te Vredepeel;
- Herbelegging KMar-brigade Noord-Holland/post Den Helder;
- Schuifplan Ermelo;
- Reorganisatie KMar.

Voltooide vastgoedmaatregelen

- Medegebruik Maritiem Vliegkamp de Kooy;
- (Mede)gebruik vliegbasis Eindhoven;
- Intensiveren gebruik locatie luchtmachttoren Breda;
- Herhuisvesten post Breda MTV op de Trip van Zoudtlandkazerne;
- Verplaatsen regiokantoor DVD Zuid naar kantorenlocatie luchtmachttoren;
- Herschikken Defensie Materieel Organisatie (DMO) in Den Haag;
- Ontkoppeling DMO-bedrijven;
- Herbelegging opslag DMO;
- Reorganisatie NATRES;
- Reorganisatie militaire muziek;
- Herbelegging Oranjekazerne (ORK) te Schaarsbergen;
- Herbelegging Legerplaats bij Oldebroek (LBO) en Lkol Tonnetkazerne in ’t Harde;
- Afstoten Nassau Dietzkazerne te Budel.

Vervallen vastgoedmaatregel

- Herhuisvesten eenheden van het District Landelijke en Buitenlandse Eenheden (DLBE) op Kamp Nieuw Milligen (KNM) te Uddel.

Bijlage 2: Overzicht opbrengsten exploitatie

Opbrengsten in miljoen €

Maatregel HVD	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Planningsafwijking t.o.v. vorige rapportage
Regio Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	2,08	2,08	2,08	2,08	Geen
Regio Utrecht herbelegging KHK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
Herbelegging opslag (reductie 20%)	0,00	0,00	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,89	0,89	2,89	2,89	2,89	6,45	6,45	6,45	Vertraging uitvoering +1 jaar
Reorganisatie Militaire Muziek	0,00	0,00	0,29	0,29	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	Geen, maatregel voltooid
Belegging objecten Breda	0,00	0,00	0,00	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	Geen
Afstoten diverse splinterlocaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	Geen
Ontwikkelingen MEA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,60	0,60	0,60	0,60	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20	Achterblijven DCWS op MEA
Marinekazerne Vlissingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
Rationaliseren regio Den Helder	0,00	0,00	0,00	0,40	2,20	2,20	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	Geen
Schuifplan Ermelo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,80	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	Geen
Herbelegging LBO en LTK te 't Harde	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Afstoten KNM te Uddel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30	Geen
Herbeleggen ORK te Schaarsbergen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Herbeleggen RVS te Oirschot	0,00	0,00	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	Geen
Herbeleggen Ltgen Bestkazerne te Vredepeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
Afstoten NDK te Budel	0,00	0,00	0,00	0,00	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	Geen, maatregel voltooid
Reorganisatie NATRES	0,00	0,00	0,08	0,09	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	Geen, maatregel voltooid
Herinrichten Defensiebedrijf Grondgebonden Systemen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	1,29	1,29	1,29	1,29	Geen
Reorganisatie Materieel logistieke eenheden	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	Geen
Medegebruik MVVK te Den Helder	0,00	2,20	3,20	3,40	3,40	3,40	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	Geen, maatregel voltooid
Medegebruik Vlb EHV te Eindhoven	0,00	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	Geen, maatregel voltooid
Intensiveren gebruik Luchtmachttoren te Breda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Herbestemmen/afstoten Post de Peel te Vredepeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
Herhuisvesten Post Breda MTV op TVZ Breda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	Geen, maatregel voltooid
Herbelegging Brigade NH/Post Den Helder	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	Geen
Afstoten KBK en herhuisvesten op PKC en FKAZ te Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen (zie regio Den Haag)
Herhuisvesten eenheden DLBE van de KNM te Uddel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel vervallen. Zit nu in IGO Kmar
Herhuisvesten ME/BE peloton district Zuid in regio Eindhoven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen (zie NDK Budel)
Ontwikkelingen Enschede (CCoE en DCHR)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	Geen
Afstoten POMS Eygelshoven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70	2,70	2,70	2,70	2,70	2,70	2,70	2,70	2,70	Vertraging in opbrengsten door voorzien gebruik VS
Afstoten IDL te Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,16	-0,16	-0,16	1,54	1,54	1,54	1,54	1,54	1,54	1,54	Vertraging in behoeftestelling +2 jaar en gebruiksvergoeding nieuw pand
Herbeleggen BG T op MC Harskamp en WE Amsterdam en MP	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30	0,30	0,90	0,90	0,90	0,90	Militaire postorganisatie tot 2018 nog in huurpand
Verplaatsen regiokantoor DVD Zuid naar Luchtmachttoren	0,00	0,00	0,00	0,00	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	Geen, maatregel voltooid
Huisvesting CDC/DGO Gezondheids- en Tandartscentra	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	Geen
Herbeleggen Instituut Defensie Geneeskundige Opleidingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,20	Geen
Herschikken DMO in Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Ontkoppeling DMO bedrijven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Herbeleggen opslag DMO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen, maatregel voltooid
Herinrichten Defensie Munitieketen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	1,94	1,94	1,94	1,94	1,94	Vertraging in vastsstelling behoefte + 1 jaar
Subtotaal HVD (mei16)	0,00	3,10	4,69	6,62	15,95	20,83	24,25	29,32	35,87	37,87	39,51	42,40	45,96	45,96	48,16	
Subtotaal HVD (nov15)	0,00	3,10	4,69	6,92	18,95	23,99	27,18	31,48	38,23	39,77	39,87	42,76	46,32	46,32	48,52	
Verschil HVD (mei16 - nov15)	0,00	0,00	0,00	-0,30	-3,00	-3,16	-2,93	-2,16	-2,36	-1,90	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	

Maatregel "In het belang van Nederland"	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Planningsafwijking t.o.v. vorige rapportage
Taakstelling verkleinen footprint	0,00	0,00	0,00	-0,20	-0,20	1,00	2,50	5,00	8,20	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20	13,20	Geen
Sluiten Joost Dourleinkazerne Texel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	Geen
Afstoten Kamp AOCS Nieuw Milligen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00	2,00	2,00	2,00	Geen
Reorganisatie Kmar IGO/LTC/PTTC	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,09	-0,60	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	Geen
Subtotaal IHBVN (mei16)	0,00	0,00	0,00	-0,20	-0,20	1,00	2,50	4,91	7,60	13,90	13,90	15,90	15,90	15,90	15,90	
Subtotaal IHBVN (nov15)	0,00	0,00	0,00	-0,20	-0,20	1,00	2,50	4,91	7,60	13,90	13,90	15,90	15,90	15,90	15,90	
Verschil IHBVN (mei16 - nov15)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Totaal exploitatiebesparing vastgoed (mei16)	0,00	3,10	4,69	6,42	15,75	21,83	26,75	34,23	43,47	51,77	53,41	58,30	61,86	61,86	64,06	
Totaal exploitatiebesparing vastgoed (nov15)	0,00	3,10	4,69	6,72	18,75	24,99	29,68	36,39	45,83	53,67	53,77	58,66	62,22	62,22	64,42	
Verschil exploitatiebesparing vastgoed (mei16 - nov15)	0,00	0,00	0,00	-0,30	-3,00	-3,16	-2,93	-2,16	-2,36	-1,90	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	-0,36	

Legenda = Lagere opbrengst dan in vorige rapportage